

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av huvudmannens
ansvarstagande för kvalitet i utbildningar inom
komvux på entreprenad i Bengtsfors kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Bengtsfors kommun avseende ansvarstagandet för kommunal vuxenutbildning (komvux) som bedrivs av enskilda utbildningsanordnare. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska huvudmännens ansvarstagande för kvaliteten i utbildningen inom komvux som bedrivs på entreprenad genom de avtal som ingåtts med enskilda utbildningsanordnare. En viktig del i detta är att granska avtalens roll och funktion i huvudmäns ansvarstagande för utbildningens kvalitet. Granskningen omfattar endast komvux på gymnasial nivå. Granskningen ska besvara följande frågeställning:

- I vilken utsträckning tar huvudmannen ansvar för kvaliteten i utbildning inom komvux på entreprenad genom de avtal de ingått med enskilda utbildningsanordnare?

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer hur väl huvudmannens arbete uppfyller kriterierna i tre nivåer: i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls av Bengtsfors kommun i följande utsträckning:

Huvudmannen tar i låg utsträckning ansvar för kvaliteten inom komvux på gymnasial nivå som bedrivs på entreprenad.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Huvudmannen behöver utveckla uppföljningsarbetet i syfte att utveckla utbildningens kvalitet.
- Huvudmannen behöver utveckla arbetet med att analysera den information som samlas in genom uppföljning för att identifiera utvecklingsbehov rörande utbildningens kvalitet.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **28 oktober 2025** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2024:3781) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom frågeställningen.

Inom granskningen bedöms hur huvudmän tar ansvar för utbildningens kvalitet inom komvux på gymnasial nivå som bedrivs på entreprenad. Detta omfattar arbetet med att följa upp, analysera och vidta åtgärder för att utveckla utbildningens kvalitet. Även samarbete och dialog mellan huvudmannen och utbildningsanordnarna ingår. Ett särskilt fokus ligger på avtalens roll och funktion i huvudmännens ansvarstagande för utbildningens kvalitet.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen tar i låg utsträckning ansvar för kvaliteten inom komvux på gymnasial nivå som bedrivs på entreprenad.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med ansvariga rektorer, representanter för förvaltningen, ansvariga politiker och representanter för utbildningsanordnare samt avtal och andra insända dokument.

Ansvarsfördelning, dialog och samarbete

Huvudmannen och utbildningsanordnaren har ett ändamålsenligt samarbete med en ansvarsfördelning som främst förmedlas genom muntliga överenskommelser. På grund av en omorganisation hos huvudmannen, där tre rektorer har blivit två, har omfattningen av dialogen och samarbetet ändrats. Studie- och yrkesvägledaren hos huvudmannen är den som i första hand kontaktar utbildningschefen hos utbildningsanordnaren vid eventuella frågor. Det avtal som gällde vid tidpunkten för granskningen har funnits i flera år och ingen av de intervjuade rektorerna har varit med och tagit fram avtalet. Vidare finns det i avtalet få skrivningar om hur samarbete och dialog ska ske mellan huvudmannen och utbildningsanordnaren. Det som bland annat nämns är att utbildningsanordnaren ska förse huvudmannen med en kvalitetsrapport en gång per år och att huvudmannen via utbildningsanordnarens

lärplattform ska ha möjlighet att följa elevernas progression och betyg via egen inloggning.

Rektorerna och studie- och yrkesvägledaren hos huvudmannen samt utbildningschefen hos utbildningsanordnaren har en kontinuerlig dialog under hela avtalstiden. I kontakterna med utbildningsanordnaren är rektorerna huvudmannens främsta representanter. Kontakten mellan studie- och yrkesvägledaren och utbildningsanordnaren sker genom veckovisa avstämningar gällande löpande praktiska frågor såsom kursupplägg och olika elevärenden. Däremot sker kontakten mellan rektorerna och utbildningsanordnaren genom bestämda uppföljningsmöten som utbildningsanordnarens utbildningschef kallar till i samband med publiceringen av utbildningsanordnarens årliga kvalitetsrapport. Kontakt initieras inte av den politiska nivån i huvudmannens organisation med utbildningsanordnaren. Det innebär att skolchefen och politikerna inte är delaktiga i dialogen med utbildningsanordnaren.

Dialogen och samarbetet berör ibland kvalitet i utbildningen, men den främjar inte på ett tydligt sätt huvudmannens ansvarstagande. I dialogen berörs vissa områden med koppling till utbildningens kvalitet såsom lärarnas behörigheter, extra anpassningar, andra stödinsatser, studieupplägg, material och samarbetet mellan lärare och elever. Den löpande kontakten mellan studie- och yrkesvägledaren och utbildningsanordnaren rör framför allt specifika elever och deras studier. Utbildningens kvalitet berörs och diskuteras i dialogen, vilket främjar kvaliteten i utbildningen för enskilda elever. Men då fokus är på individnivå stödjer samarbetet inte på ett tydligt sätt huvudmannens ansvarstagande för utbildningens kvalitet på en övergripande nivå som kommer alla elever till del.

Uppföljning av utbildningarnas kvalitet

Huvudmannen följer inte upp utbildningens kvalitet på övergripande nivå, men en kontinuerlig uppföljning sker på individnivå. Huvudmannen har en arbetsgång för uppföljning, men denna har inte följts under 2024. Enligt skolchefen och rektorerna beror detta på att en av rektorerna avslutade sin tjänst. Den uppföljning som har genomförts är den löpande uppföljning av elever via utbildningsanordnarens digitala lärplattform som studie- och yrkesvägledaren gör. Studie- och yrkesvägledare rapporterar sedan vidare till rektorerna. Om något avviker, exempelvis att en elev inte är aktiv under en period eller om resultat försämras, kontaktar studie- och yrkesvägledaren eleverna. Beroende på vad problemet är kontaktar rektorerna eller studie- och yrkesvägledaren därefter utbildningsanordnaren för att finna en gemensam lösning. Utöver den löpande uppföljningen på individnivå genomförs varje år ett möte mellan rektorerna och utbildningsanordnaren. På mötet presenterar

utbildningsanordnaren sin rapport, där olika resultat för eleverna från kommunen finns, såsom genomströmning, antal betygsatta och antal godkända elever samt elevnöjdheten. Det förekommer också att rektorerna efterfrågar information om något särskilt som då presenteras muntligt vid mötet, eller skriftligt efter mötet. Vidare framgår det att tidigare har andel legitimerade lärare följts upp i uppföljningsmöten med utbildningsanordnaren men detta har inte gjorts senaste året. Det framgår även att man har följt upp lärarnas kompetens gällande användandet av AI (artificiell intelligens). Den tidigare rektorn har efterfrågat information om utbildningsanordnarens rutin beträffande plagiat, utbildningsanordnarens arbete med AI samt apl-anskaffning för vård- och omsorgskurser. Av intervju med skolchefen framgår att studie- och yrkesvägledaren har tillgång till anordnarens eget system, där hen följer elevernas måluppfyllelse i detalj och rapporterar till rektorerna som sedan rapporterar vidare till skolchefen. Det framgår av granskningen att trots att de har dialogdagar där rektorerna presenterar sina verksamheter för utbildningsutskottet så har de utbildningar som bedrivs på entreprenad inte så stor plats och inkluderas heller inte i huvudmannens egen kvalitetsrapport. Politikerna efterfrågar heller inte någon särskild information gällande utbildningar som bedrivs via den externa anordnaren.

Avtalet har inte någon framträdande roll i uppföljningsarbetet då det inte innehåller några kvalitativa aspekter. Varken rektorerna, skolchefen eller representanterna för utbildningsutskottet ger dock uttryck för att avtalen på något sätt skulle försvåra deras möjligheter att följa upp utbildningens kvalitet.

Huvudmannen har tillgång till och samlar kontinuerligt genom rektorerna och studie- och yrkesvägledaren in uppgifter som skulle kunna användas för uppföljning på övergripande nivå, men dessa systematiseras inte och används inte fullt ut. Genom tillgång till utbildningsanordnarens digitala lärplattform, som det står i avtalet att huvudmannen ska ha, kan rektorerna ta del av information om eleverna, deras aktivitet, resultat på uppgifter och betyg på kurser. Huvudmannen gör inga egna elevenkäter och resultat av Bengtsfors elevnöjdhet presenteras i utbildningsanordnarens kvalitetsrapport som diskuteras på uppföljningsmötet.

Den information som samlas in i uppföljningen delas inte upp utifrån kön och ger därför inte underlag för en jämställdhetsanalys. Det är heller inte något som huvudmannen efterfrågar från utbildningsanordnaren.

Analys av utbildningarnas kvalitet

Huvudmannen genomför inte systematiskt någon analys gällande kvaliteten i den utbildning inom komvux på gymnasial nivå som bedrivs på entreprenad. Rektorerna får en bild av utbildningens kvalitet, men då

uppföljningen inte sker systematiskt eller dokumenteras så finns inte tillräckligt underlag för att kunna genomföra en bred och djup analys. Huvudmannen har heller inte i avtalet eller på något annat sätt sett till att utbildningsanordnaren bidrar med ett ändamålsenligt underlag så att huvudmannen kan analysera utbildningens kvalitet för de utbildningar som bedrivs av utbildningsanordnaren.

Huvudmannen gör heller ingen egen analys av det resultat som finns i utbildningsanordnarens kvalitetsrapport. I utbildningsanordnarens kvalitetsrapport inkluderas en analys som är generell och inte specifik just för Bengtsfors kommun. Vidare finns inget jämställdhetsperspektiv i analysen och det är heller inte något som huvudmannen efterfrågar i utbildningsanordnarens kvalitetsrapport.

Huvudmannens utvecklingsåtgärder

Huvudmannen har endast vidtagit få sporadiska åtgärder för att utveckla utbildningens kvalitet gällande komvux på gymnasial nivå som bedrivs på entreprenad. Ett exempel på en åtgärd är att huvudmannens elever inte ska följa utbildningsanordnarens rutiner för plagiat, där eleven får en varning vid första gången, utan de ska stängas av direkt redan vid första plagiattillfället. Dock finns inget som tyder på att dessa åtgärder sker efter en fördjupad analys av resultaten som har uppkommit. Det finns heller inte några exempel på att huvudmannen har vidtagit åtgärder gällande avtalet med syfte att stärka arbetet med att utveckla utbildningens kvalitet.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

Utvecklingsområde 1

- Huvudmannen behöver utveckla uppföljningsarbetet i syfte att utveckla utbildningens kvalitet.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att den uppföljning som görs huvudsakligen sker på individnivå genom bland annat studie- och yrkesvägledarens veckovisa uppföljningar. Det ger förvisso rektorerna en inblick i hur utbildningen fungerar för enskilda elever, men den ger inte ett tillräckligt underlag för att huvudmannen ska kunna göra en bred och djup analys av utbildningens kvalitet som helhet. Huvudmannen efterfrågar inte heller information om den utbildning som bedrivs på entreprenad, så den kan urskiljas från den utbildning som bedrivs i egen regi. Genom en mer systematisk uppföljning på övergripande nivå som inte endast innehåller

kvantitativa mått skulle utvecklingsarbetet kunna bli mer långsiktigt och bidra till högre måluppfyllelse för alla elever.

Av 4 kap. 3 § skollagen framgår att varje huvudman inom skolväsendet på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt ska planera och följa upp utbildningen.

Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:98) med kommentarer om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet framgår (s. 27) att kontinuerlig uppföljning innebär att fortlöpande samla in saklig information om verksamhetens förutsättningar, genomförande och resultat. Det kan vara både kvantitativ och kvalitativ information som ger underlag för analysen och bedömningen av måluppfyllelsen. Uppföljningar som baseras på skattningar av verksamhetens kvalitet och som beskrivs i siffror, till exempel enkätundersökningar, kan behöva kompletteras med beskrivande texter om hur arbetsprocesser, organisation eller lärandemiljö påverkat måluppfyllelsen (s. 22). Vidare framhålls (s. 22) bland annat vikten av att det finns en dokumenterad uppföljning som visar variationer i resultat och måluppfyllelse över tid inför huvudmannens analys.

Skolinspektionen rekommenderar därför att Bengtsfors kommun utvecklar arbetet med uppföljning av utbildningens kvalitet så att den sker systematiskt och dokumenteras på en övergripande nivå. Detta kan exempelvis göras genom att ta tillvara den information som huvudmannen har tillgång till genom utbildningsanordnarnas digitala plattformar och den information som fås vid direktkontakt med elever och utbildningsanordnare.

Utvecklingsområde 2

- Huvudmannen behöver utveckla arbetet med att analysera den information som samlas in genom uppföljning för att identifiera utvecklingsbehov rörande utbildningens kvalitet.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det inte genomförs någon systematisk analys av den information om utbildningens kvalitet som Bengtsfors kommun har tillgång till. Detta medför en risk att huvudmannen inte kan identifiera eventuella utvecklingsbehov och därmed inte kan vidta de åtgärder som behövs för att långsiktigt utveckla utbildningens kvalitet.

Av 4 kap. 3 § skollagen framgår att varje huvudman inom skolväsendet på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt ska planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen.

Av Skolverkets allmänna råd om med kommentarer om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet framgår (s. 21) bland annat att dokumentationen av det systematiska kvalitetsarbetet behöver innehålla en

analys av orsakerna till eventuella brister i måluppfyllelse och vilka åtgärder som ska genomföras på kort och lång sikt för att de nationella målen ska kunna uppfyllas. Dokumentationen blir därmed ett stöd för beslut om prioriteringar och utvecklingsinsatser. I samma skrift beskrivs också (s. 33) att huvudmannen särskilt kan behöva analysera om den genomförda uppföljningen utgör tillräckligt underlag för att bedöma den faktiska kvalitetsutvecklingen. I annat fall kan man behöva genomföra ytterligare uppföljning och utvärdering.

Skolinspektionen rekommenderar därför att Bengtsfors kommun utvecklar arbetet med att analysera underlag från uppföljningen av utbildningens kvalitet. Med en utförligare analys skulle huvudmannen kunna identifiera mönster och skillnader mellan exempelvis olika kurser och olika elevgrupper utifrån faktorer som kön och ålder, samt söka förklaringar till dessa. Ett sådant underlag ger dessutom stöd när utvecklingsåtgärder ska beslutas.

På Skolinspektionens vägnar

X Sarah Vinterlycka

Sarah Vinterlycka
Beslutsfattare
Signerat av: Sarah Vinterlycka

X Alia-Maria Delgado

Alia-Maria Delgado
Föredragande
Signerat av: Alia-Maria Delgado

I handläggningen av ärendet har även utredarna Lena Tuffin och Hans-Göran Arvidsson deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd**Skollagen (2010:800)**

2 kap. 2, 3 och 8 §§

4 kap. 3, 5, 6 och 7 §§

20 kap.

23 kap. 8 §

Förordning (2011:1108) om vuxenutbildning

1 kap. 4 §

2 kap. 10 §

Förordning (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen

Allmänna råd (SKOLFS 2012:98) om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Bengtsfors kommun den 12 februari. Besöket genomfördes av utredarna Alia-Maria Delgado och Lena Tuffin.

Bengtsfors kommunstyrelse har en organisation med ett utbildningsutskott som ansvarar för att bereda samtliga ärenden som rör barn, utbildning, fritid och kultur. Utskottet fattar beslut endast i de ärenden där beslutanderätten delegerats till utskottet och har uppföljnings- och utvecklingsansvar inom sitt verksamhetsområde. En skolchef ansvarar för utbildningsfrågor, till sin hjälp har hen två rektorer vilka delar sina uppdrag med en annan huvudman. Rektorerna ansvarar för all utbildning inom komvux. Det gäller även fristående kurser på gymnasial nivå som bedrivs på entreprenad av en extern utbildningsanordnare. Vid tiden för granskningsbesöket har Bengtsfors kommun omkring 250 till 300 elever som läser en eller flera kurser på komvux på gymnasial nivå, av dessa elever läser 9 elever hos extern anordnare.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En intervju med ansvariga politiker
- En intervju med ansvarig skolchef
- En intervju med två ansvariga rektorer
- En intervju med representanter för enskilda utbildningsanordnare som har avtal med huvudmannen
- Avtal och andra dokument som begärts in från huvudmannen

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från alla huvudmän som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras hösten 2025.

Mer information om granskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-granskningar/huvudmannens-ansvarstagande-for-kvalitet-i-utbildningar-inom-komvux-pa-entreprenad-genom-avtal/>